

A Bethlen Gábor Alap 2023-2024. évi szakmai koncepciója

I. A szakmai feladatellátásra vonatkozó középtávú szakmai koncepció, a célok, prioritások meghatározása:

A Bethlen Gábor Alap (a továbbiakban: Alap) célja a Bethlen Gábor Alapról szóló 2010. évi CLXXXII. törvény (a továbbiakban: BGA tv.) alapján támogatások nyújtása:

1. a határon túli magyarságnak a szülőföldjén való – egyéni és közösségi – boldogulása, anyagi és szellemi gyarapodása, nyelvének és kultúrájának megőrzése és továbbfejlesztése, az anyaországgal való és egymás közötti sokoldalú kapcsolatának fenntartása és erősítése érdekében,
2. Magyarország határain belül és kívül élő magyar közösségek kölcsönös megismerése, valamint a nemzeti teljesítmény legfontosabb példáinak bemutatása céljából, a magyarságismereti és nemzetpolitikai kutatások elősegítése érdekében létrehozott Magyarság Háza program működéséhez,
3. a magyar–magyar kapcsolatok építését célzó Határtalanul! program lebonyolításával összefüggésben, valamint
4. a határon túli magyarságot érintő gazdaságfejlesztési és vállalkozásösztönzési programok lebonyolítása és a támogatásközvetítési feladatok ellátásának összehangolása érdekében.

II. A 2023-2024. években az Alapból a tervezett főbb támogatások nevesítése, a szakmai koncepciót alátámasztó intézkedések:

4. cím Nemzetpolitikai célú támogatások

a) Oktatási támogatások

A szomszédos államokban élő magyarokról szóló 2001. évi LXII. törvény 14. § (1) bekezdése alapján a törvényi feltételeknek megfelelő óvodai, alap- és középfokú oktatási intézményben magyar nyelven, vagy a magyar kultúra tárgyában tanulmányokat folytató kiskorúak nevelési, oktatási, valamint tankönyv- és taneszköz támogatásban, továbbá a felsőoktatásban tanulók hallgatói támogatásban részesülnek, mely támogatás az Alapon keresztül kerül biztosításra a kedvezményezettek számára. Az oktatás-nevelési támogatás és a hallgatói támogatás egy főre jutó összegét a Bethlen Gábor Alapról szóló 2010. évi CLXXXII. törvény végrehajtásáról szóló 367/2010. (XII. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: BGA vhr.) 32/C. § (4) bekezdése alapján az Alap felett rendelkező Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) határozza meg. Az elmúlt évek adatai alapján évente megközelítőleg 218,5 ezer fő részesült ebben a normatív támogatásban. A program lebonyolítását külföldi partner szervezetek segítik lebonyolító támogatás ellenében.

b) Kárpátaljai természetes személyek támogatásai

A nehéz gazdasági helyzet miatt kiemelt figyelmet kap a kárpátaljai régió, ahol a 2017. évtől a kárpátaljai természetes személyek normatív jellegű szociális támogatásban részesülnek a BGA vhr. 32/D. §-a szerint. Az évente meghirdetésre kerülő szociális program keretében támogatásban

részesülnek a magyar nyelvű oktatási és nevelési feladatokat ellátó pedagógusok, kiegészítő dolgozók, a gyermekjóléti szociális dolgozók, a magyar gyermekekkel foglalkozó edzők, az egészségügyi oktatási intézményben gyógyító vagy a gyógyítással összefüggő feladatokat magyar nyelven ellátó dolgozók, a magyar nyelvű média dolgozói, a szakmai tevékenységüket magyar nyelven végző művelődésszervezők, könyvtárosok, közgyűjteményi dolgozók, színészek, előadóművészek, illetve a tevékenységüket segítő dolgozók, valamint a magyar nyelvű óvodai csoportokba, illetve a közoktatási intézmények magyar tannyelvű 1-4. osztályába járó gyermekek étkeztetése. Az elmúlt évek tapasztalatai szerint évente közel 15 ezer fő részesül ebben a támogatásban. A program lebonyolítását külföldi partner szervezet segíti lebonyolító támogatás ellenében.

c) Nyílt pályázatok

A Magyar Állandó Értekezlet (a továbbiakban: MÁÉRT) által jóváhagyott nemzetstratégia jegyében meghatározott prioritás mentén kiemelt a támogatása az olyan kezdeményezéseknek, melyek elősegítik a határon túli magyarságnak a szülőföldjén való – egyéni és közösségi – boldogulását, anyagi és szellemi gyarapodását, nyelvének és kultúrájának megőrzését és továbbfejlesztését, valamint előremozdítják a kapcsolattartást, szakmai együttműködést a külföldi magyarsággal. A korábbi évek sikerei alapján várhatóan a 2023-2024. években is kiírásra kerülnek a magyarság összetartozása és szülőföldön való boldogulása szempontjából meghatározó tevékenységet folytató külföldi szervezetek működésének, fejlesztésének és eszközbeszerzésének, illetve oktatási, kulturális, egyházi, sport és ifjúsági célú programjainak és rendezvényeinek támogatását, valamint a diaszpórában működő civil szervezetek, egyházak, belső egyházi jogi személyek, intézmények diaszpórában megvalósuló programjainak és rendezvényeinek támogatását célzó nyílt pályázatok, a testvér-települési együttműködések támogatására irányuló pályázat, illetve a szülőföldi felsőoktatási jogászképzésben résztvevő, nappali tagozatos külföldi hallgatók támogatását biztosító „Dr. Szász Pál” tanulmányi ösztöndíj program.

A Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkársága 2012-től minden évben tematikus évet hirdet (2012. az óvodák éve, 2013. a kisiskolások éve, 2014. a felsősök éve, 2015. a szakképzés éve, 2016. a fiatal vállalkozók éve, 2017. a külföldi magyar családi vállalkozások éve, 2018. a külföldi magyar családok éve, 2019. a külföldi magyar gyerekek éve, 2020. a nemzeti összetartozás éve, 2021. a nemzeti újrakezdés éve), melynek keretében több évben nyílt pályázati felhívás megjelentetésére is sor került.

d) A nemzeti jelentőségű intézmények támogatása

Az egységes elvek alapján nyújtott támogatás a nemzeti jelentőségű intézmények (oktatási, kulturális intézmények, ernyőszervezetek, szórványkollégiumok), valamint a nemzeti jelentőségű programok (felsőoktatáshoz kapcsolódó háttérintézmények, kulturális intézmények, médiatámogatás, színházak, bábszínházak, táncegyüttesek, valamint szórványkollégiumok és iskolabusz program) keretében szakmai és kulturális intézmények támogatásához biztosít forrást. A MÁÉRT tagszervezeteinek javaslatára – egyeztetett minősítési rendszer alapján – 2019-től 82 intézmény és 12 program minősül nemzeti jelentőségűnek. Az intézmények értékelésénél, kiválasztásánál a nemzetpolitikai célok, a rövid- és hosszú távú nemzeti érdekek megvalósításában vállalt szerep a meghatározó. A nemzeti jelentőségű intézmények között nagyságrendjükönél fogva kiemelkednek a felsőoktatási intézmények: a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, a Partiumi Keresztény Egyetem, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. A kormány a külföldi magyarok oktatásával és kultúrájával kapcsolatos feladatai ellátásának körében támogatásban részesíti a romániai magyar történelmi egyházak által alapított Sapientia Alapítványt,

a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem és a Partiumi Keresztény Egyetem fenntartóját. Az elmúlt években bővült az oktatási helyszínek, tantermek száma (Sepsiszentgyörgy), megnőtt az oktatók létszáma, mindez jelentős működési többletkiadást generálva, melynek kiadási előirányzat szükségletét a tervezés tartalmazza. Szintén a nemzeti jelentőségű intézmények között kerül támogatásra a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola működése. A 2023-2024. években közel 150 erdélyi oktatási és kulturális intézmény kap a tervek szerint meghívást a nemzeti jelentőségű programok megvalósítására. Az intézmények kiválasztásánál – a MÁÉRT javaslatokkal összhangban – prioritást élvez a szórványgondozás. Ezen intézmények további működtetése és programjaik bővítése meghatározó szerepet tölt be az érintett régió életében. Az előzőek mellett kiemelt támogatott az újvidéki Európa Kollégium, amely nemcsak oktatási intézmény, hanem a környékbeli magyarság szellemi, tudományos és művészeti központja is egyben. A nemzeti jelentőségű intézményeknek a határon túl meghatározó szerepük van a magyar anyanyelvű oktatás, önazonosság, hagyományörzés és az anyanyelvpolás fenntartásában, fejlesztésében. Ezen célok esetében a külhoni magyarság nyelvi és kulturális önazonosságának erősítésére, a határon túli magyar nyelvű oktatás fenntartására, intézmények működtetésére, fejlesztésekre, valamint oktatási programokra (pl. képzések, vendégtanári programok, stb.), ösztöndíjak odaítélésére, kutatások támogatására az Alap biztosít forrást. A támogatások révén a vajdasági Magyar Nemzeti Tanács programjainak kiemelkedő eredményei az oktatás, a kultúra, a tájékoztatás, valamint a nyelvhasználat területén jelentkeznek. Kiemelendő továbbá a vajdasági Pannon Televízió támogatása is, amely fontos szerepet tölt be a vajdasági magyar közösség tájékoztatásában, a magyar nyelv és kultúra ápolásában, a magyar-szerb kapcsolatok fejlesztésében. Mindemellett további nemzeti jelentőségű vajdasági magyar intézmények is támogatásban részesülnek, illetve szintén kiemelt támogatásban részesül a felvidéki és a kárpátaljai média is. Mindezekon felül az előző időszakoknak megfelelően egyéb, nem kiemelt támogatásokra is tartalmaz forrást a középtávú terv.

e) Egyedi támogatások

A kulturális, oktatási, szociális, ifjúságsegítő és egyházi intézmények támogatása nemzetpolitikai, közösségmegerősítő, regionális érdekvédő szempontból elengedhetetlen. Ezen keret terhére alapvetően egyedi kérelmek alapján valósul meg a támogatások nyújtása. Továbbra is kiemelt támogatandó cél a magyar nyelvű oktatási programok támogatása, különösen a szórványkollégiumoké. Ezen kívül fontos feladat a kulturális programok és rendezvények (színházak, művelődési intézetek), valamint a határon túli/regionális hatáskörű magyar nyelvű média támogatása. A 2023-2024. években is folytatódik a vajdasági magyar falu-, tanya- és peremkerületi gondnoki rendszer kialakítása és működtetése az Alap terhére. Számos határon túli egyházi, oktatási, kulturális, művészeti, érdekvédelmi szervezet működésének finanszírozása a jövőben is az Alapon keresztül valósul meg, melyek támogatása kulcsfontosságú a fennmaradásuk szempontjából. Ugyancsak az Alap terhére folytatódik a Lendva és vidékének fejlesztési célú támogatása, a Muravidéki Magyar Nemzeti Közösség működésének, a kárpátaljai egyházi líceumok, valamint a Székelyföldi Jégkorong Akadémia működésének támogatásához tervezett források biztosítása. A középtávú terv tartalmaz forrásokat a MÁÉRT és a Magyar Diaszpóra Tanács működtetésével kapcsolatos kiadások finanszírozására, valamint egyéb egyedi támogatásokhoz kapcsolóan is.

5. cím Működtetési célú kifizetések

A BGA tv. 4. § (6) bekezdése alapján az Alap biztosítja az alapkezelői működtetési kiadások Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.-nél (a továbbiakban: Alapkezelő) felmerülő költségeinek a

fedezetét. A BGA tv. alapján az Alapkezelő jogszabályban meghatározott fejezeti kezelésű előirányzat, központi kezelésű előirányzat kezelésével és az azokból nyújtott támogatások lebonyolításával kapcsolatos egyes feladatokat is elláthat. Ez alapján az egyházi és (a roma nemzetiség kivételével) a nemzetiségi támogatásokkal kapcsolatos fejezeti kezelésű, valamint a helyi nemzetiségi önkormányzatok működési és feladatalapú támogatásaihoz kapcsolódó központi kezelésű előirányzatok tekintetében is szükséges a kezelő szervei működési kiadások finanszírozása. A működtetési célú kifizetések tartalmazzák a támogatások kihelyezésével kapcsolatos bankköltéseket és az árfolyamveszteség kiadásait (az Alap tekintetében), valamint az Alapkezelő működési költségeinek fedezetét. Az Alapkezelő ráfordításai forrásszükségletének meghatározása során egyrészt számoltunk szervezetfejlesztési feladatok végrehajtásával az Alapkezelő jelentős mértékben megnövekedett támogatás kihelyezésével összefüggő elszámolási és monitoring feladatainak bővülése okán, másrészt figyelembe vettük a bérszínvonal és a fogyasztói árindex növekedéséből származó – a Konvergencia Programban meghatározottak szerinti – prognosztizálható többletkiadásokat.

6. cím Rákóczi Szövetség támogatása

A Rákóczi Szövetség (a továbbiakban: Szövetség) sokrétű tevékenységével támogatja a szomszédos országokban kisebbségben élő magyarság oktatásügyét, kultúrája megőrzését, erősíti a Kárpát-medencei magyarság összetartozás-tudatát, a külföldi magyar közösségek megmaradásért folytatott küzdelmét. A Szövetség működési célú támogatása a 2023-2024. években az Alapon keresztül valósul meg.

8. cím Magyarország Háza program támogatása

A Magyarország Háza program támogatása cím terhére rendszeres és ingyenesen látogatható, illetve online módon elérhető közhasznú programok kerülnek megrendezésre az érdeklődő közönség számára. A program rendezvényei a nemzeti identitás erősítését szolgálják, bemutatják a világ magyarságára jellemző értékeket, eredményeket, teljesítményeket, sikereket. A Magyarország Háza Nonprofit Kft. rendezvényeinek jelenleg a Duna Palotában elhelyezésre kerülő Magyarország Háza ad otthont, szellemiségének megfelelő rendezvényekkel várva a nagyközönséget.

9. cím Határtalanul! program támogatása

A Határtalanul! program célja a magyar-magyar kapcsolatok építése, személyes kapcsolatok kialakítása, elmélyítése. A program a nemzetpolitikai célt fordítja le konkrét tapasztalatokra, így annak keretében magyarországi, valamint külföldi magyar diákok – a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárságának szakmai irányítása mellett közzétett pályázati kiírások alapján – az Alapból nyújtott támogatással kiránduláson vesznek részt a szomszédos országok magyar lakta területein, ahol személyes kapcsolatokat teremthetnek, hozzájárulva ezáltal az összetartozás-tudat és nemzeti öntudat erősítéséhez.

III. A 2023. évi tervezett költségvetési bevételek és költségvetési kiadások számszaki bemutatása:

(millió forintban egy tizedessel)

Megnevezés	Költségvetési kiadások	Költségvetési bevételek
Költségvetési bevételek:		
Költségvetési támogatás		42 412,4
Költségvetési kiadások:		
Nemzetpolitikai célú támogatások	33 155,0	
Működtetési célú kifizetések	2 608,7	
Rákóczi Szövetség támogatása	1 050,0	
Magyarság Háza program támogatása	246,6	
Határtalanul! program támogatása	5 352,1	
Összesen:	42 412,4	42 412,4

IV. A 2024. évi tervezett költségvetési bevételek és költségvetési kiadások számszaki bemutatása:

(millió forintban egy tizedessel)

Megnevezés	Költségvetési kiadások	Költségvetési bevételek
Költségvetési bevételek:		
Költségvetési támogatás		45 460,1
Költségvetési kiadások:		
Nemzetpolitikai célú támogatások	35 937,0	
Működtetési célú kifizetések	2 976,0	
Rákóczi Szövetség támogatása	1 050,0	
Magyarság Háza program támogatása	246,6	
Határtalanul! program támogatása	5 250,5	
Összesen:	45 460,1	45 460,1